

No ha estat fàcil concertar una data per trobar-nos. Uns encàrrecs puntuals que havia de lliurar i alguna altra circumstància van fer retardar diverses vegades l'entrevista. Finalment, hem estat unes quantes hores a l'estudi que Marcel Dalmau i Brunet (les Planes d'Hostoles, 1961) té a la casa on va viure d'adolescent, un vell edifici al mig de la seva població. És una persona respectuosa i discreta, amb una aparent inseguretats – li ha costat decidir quins dibuixos li reproduiríem –, que quan parla sovint agafa una cadència dubitativa en la seva dicció, tot i tenir un discurs molt pensat i coherent.

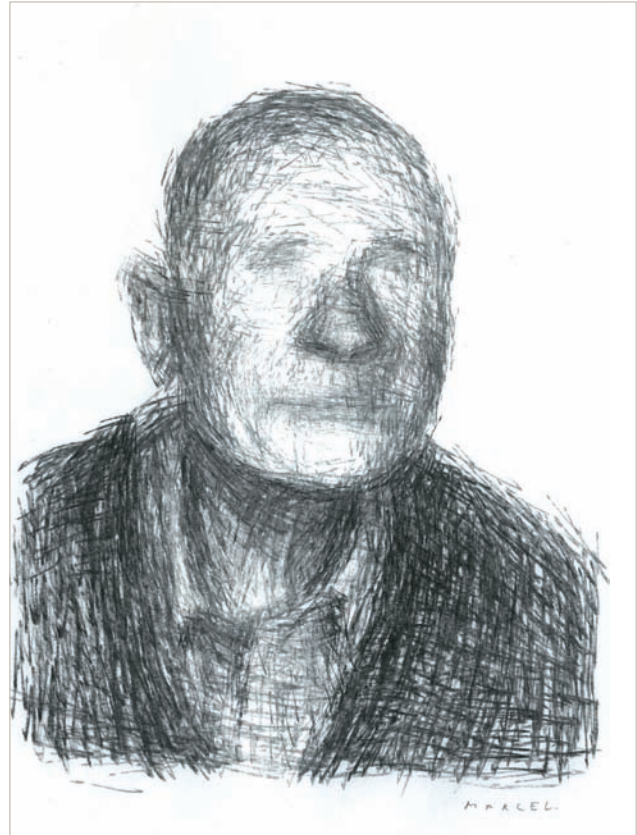
Marcel Dalmau, el rigor del dibuixant

JOAN SALA > TEXT

SALVADOR COMALAT > FOTOS

En un dels seus darrers treballs artístics recorda els anys de la seva infantesa passats a Biarritz, on van anar els seus pares per feina, l'any 1963, quan ell tenia dos anys. Van estar-hi fins al 1968. Allà va rebre la primera escolarització. El pare era l'encarregat d'una tintoreria de la zona i la mare feia de conserge en una de les mansions senyorials d'aquesta ciutat turística basco-francesa. Quaranta anys després hi va tornar per realitzar un treball sobre fotografia familiar a partir de les fotos que els feia el seu pare. *BiarritzBonheur Photo de famille* (2007) va ser exposat l'estiu passat a l'Escorxador de Figueres juntament amb d'altres treballs amb el tema del turisme com a nexa comú. L'acompanyava un text que ell mateix comenta que és molt elaborat, i aquesta profunda meditació –tan conceptual com formal– és una característica molt seva. Insisteix que malgrat la presència

d'aspectes autobiogràfics que sovint en són el motor, aquests aspectes són insuficients per fer res d'artístic, i certament els components exclusivament memorístics hi són poc presents en relació amb d'altres elements. En les fotografies que feia el seu pare, els fills i l'esposa apareixen endiumenjats, quasi sempre en exteriors. Són un conjunt d'imatges que feien de la fotografia familiar una falsa funció notarial, la de mostrar la realitat d'una família feliça que ha aconseguit un estatus social, i que de fet menteix descaradament. La realitat era l'antítesi del que pretenien captar aquelles fotografies d'aparença virtuosa. El seu *BiarritzBonheur*, datat el 2007, no resulta gens nostàlgic. És més aviat un inquietant contradocument de la seva infància i, sobretot, una manera d'evidenciar usos emmascaradors i performàtics de la fotografia, en què s'estampa un determinat model ideal de família en comptes de retratar una suposada realitat familiar.

Lars (2009), llapis carbó sobre paper, 30x42 cm.

Dalmau va obtenir el 2009 la important beca de Creació Artística del CoNCA, per *Utourism*, un treball fotogràfic amb el qual fa visibles algunes alienacions de la societat actual a partir d'un paral·lelisme sarcàstic entre la utopia i la indústria del turisme, que genera una falsa geografia, que l'acaba conformant i deformant. Centra el tema a partir de tres poblacions d'aquestes comarques: Lloret, Empuriabrava i Olot, de les quals destil·la sarcàsticament uns paradigmes diferenciats.

Un autodidacte de la fotografia

En el repàs d'aquests darrers anys que hem estat fent li recordava l'impacte que va causar una de les seves primeres exposicions, «La culpa. Una poètica de la crueltat», a la sala la Carbonera d'Olot, l'any 1985, com a resultat de la Beca d'Arts Plàstiques Ciutat d'Olot que havia guanyat. Aquella mostra girava al voltant del càstig del cos seguint els preceptes que se'n havien inculcat des del catolicisme, i s'hi passava factura a l'herència moral que criminalitzava el cos i divinitzava el dolor i el sacrifici. Després d'aquesta exposició va deixar l'activitat

> *La profunda meditació –tan conceptual com formal– és una característica molt seva*

artística. Ens explica que se sentia allunyat del món de l'art, i en canvi va anar creixent el seu interès per la política, que durant una etapa va convertir en la seva activitat principal. Aleshores, a més de realitzar nombrosos cartells, va començar a fer fotografia d'una forma totalment autodidacta. Comenta que no coneixia gaire res de tècnica fotogràfica, i això li donava una sensació de gran llibertat, tot i que opina que en realitat era ingenuïtat més que no pas llibertat, ja que precisament quant més coneixes és quan ets realment més lliure.

Preguntat per les fotos que va fer als tatuatges de presos, esmenta que

durant els dos anys que va estar empronat per la seva suposada pertinença a Terra Lliure, a Alcalá-Meco i després a can Brians, mai no va poder fer cap fotografia malgrat sol·licitar-ho repetidament. Casualment li'n van donar permís un dia abans que li comunicessin la seva posada en llibertat. Però com que ja disposava del permís, quinze dies després tornava a entrar a la presó a retratar els interns per a allò que finalment esdevindrien els tres tríptics fotogràfics de *Carn de presó*, en els quals curiosament es poden veure alguns paral·lelismes amb el treball realitzat deu anys abans sobre la poètica de la crueltat.

L'últim treball: «Curs de dibuixant general per correspondència»

Hem començat esmentant el treball relatiu a la seva infància per subratllar que Dalmau acostuma a utilitzar algun ancoratge biogràfic com a punt de partida de la seva obra artística. Si en aquell treball teixia i desteixia usos de la fotografia amb la seva infància, en l'actual ho fa amb el dibuix i la seva adolescència.

Cullera (2009), llapis carbó sobre paper, 21x30 cm.

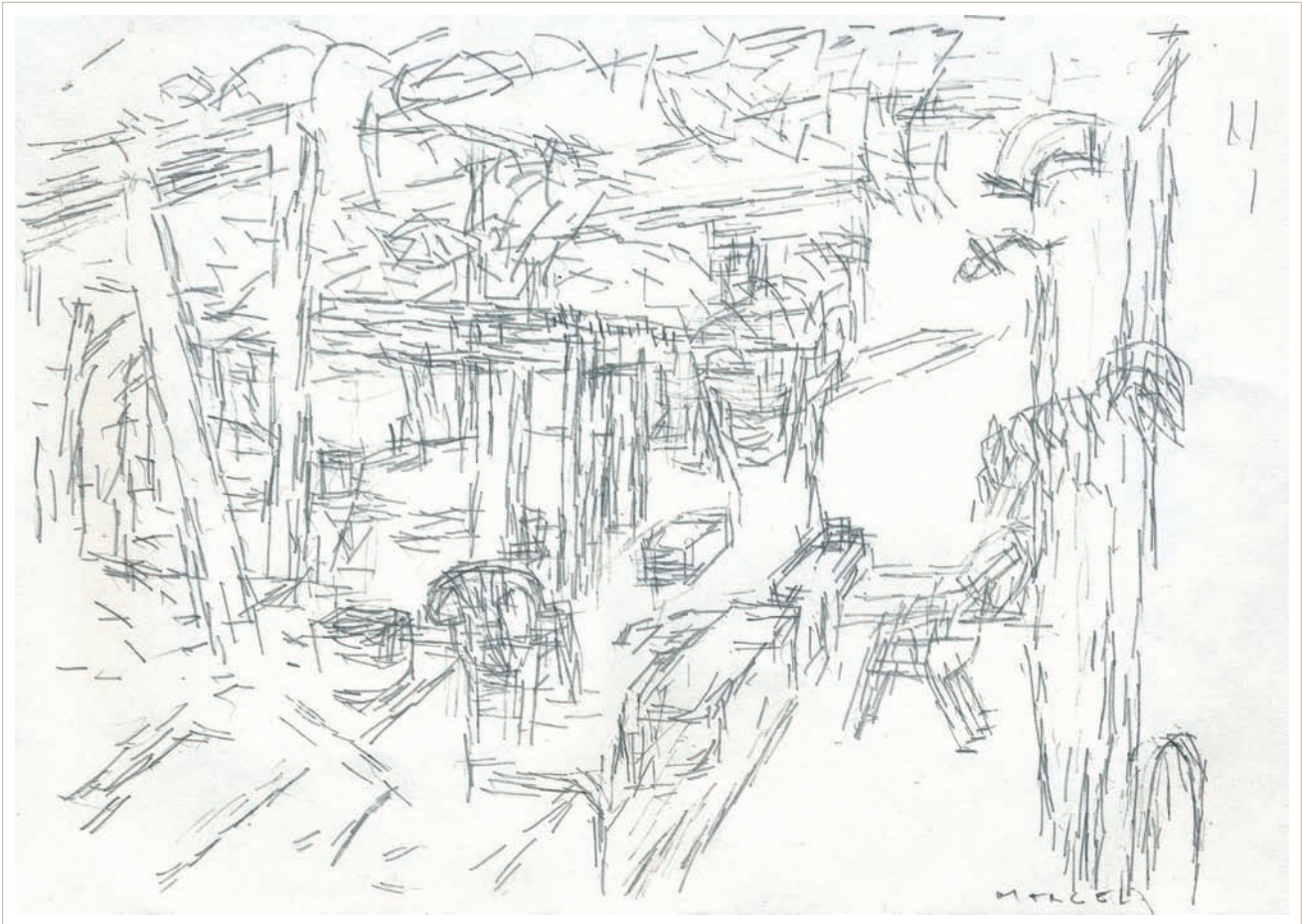
Recorda que sempre li havien dit que sabia dibuixar, i de fet era l'única matèria que li interessava de l'escola. El dibuix el fascinava. Ja llavors deia que quan fos gran volia ser dibuixant. Tot i ser adolescent, la seva determinació era tan ferma que els seus pares als dotze anys el van apuntar a un *Curso de Dibujante General* de la CEAC, una editorial especialitzada a donar coneixements i títols per correspondència. Aquella determinació va ser modificada amb els pas dels anys malgrat que mai no ha deixat de dibuixar. Molts dels treballs fotogràfics sovint eren concebuts a partir del dibuix, però eren usos laterals, marginals, d'aquesta disciplina. No ha estat fins fa pocs anys –a partir del 2008– que va decidir reprendre el dibuix com a activitat central de la seva vida. No recorda haver practicat mai cap activitat d'una manera tan intensa i continuada. Diu que no sols és el seu darrer treball, al qual dedica moltes hores diàries, sinó que assegura que serà el darrer

> Cap al 2008 va decidir reprendre el dibuix com a activitat central i exclusiva de la seva vida. No recorda haver fet mai res d'una manera tan intensa i continuada

que desenvoluparà, ja que li portarà molts anys desplegar tot el que pretén fer. Alhora, és el projecte que enllaça de nou amb el seu primer projecte artístic, i amb el món de la seva adolescència com a part de temàtica. D'aquí el títol que li ha donat, «Curs de dibuixant general per correspondència», que fa ex-

plícits els lligams del treball actual amb el seu aprenentatge d'artista, el qual viu també com una correspondència amb l'adolescent que feia aquell curs.

Com tots els seus treballs, l'acompanya una profunda reflexió. Va començar fent una revisió dels sistemes d'aprenentatge del dibuix del nostre entorn. Va revisar els criteris imperants, ja molt en crisi i desqualificats en aquells anys, contra qualsevol academicisme (per la divulgació de les diferents avantguardes que incorporaven sensibilitats d'altres cultures, per l'assumpció d'altres paradigmes valoratius en relació amb l'expressió, etc.). Ara li interessa menys aquella crítica conceptual i ideològica que ja té assumida i vol fixar-se més en aspectes aparentment més superficials d'aquell aprenentatge. Al seu parer, simplement s'ha passat d'unes maneres de fer a unes altres igualment estereotipades i irreflexives, formalistes. D'una banda volia prendre la màxima cons-

Pati (2013), llapis plom sobre paper, 30x29 cm.

ciència de tots els recursos que havia utilitzat en l'aprenentatge, i simultàniament pretén fer emergir una manera de dibuixar, un sistema, que li resulti el més natural, còmode i plaent.

És difícil transcriure les seves conclusions de tot el que diu sobre els traços, ja que ho comenta amb dibuixos i grafismes concrets. Segons com –diu–, es podrien fer dos grans grups en relació amb el dibuix: els artistes que dibuixen emulant algun aspecte físic o anímic d'allò que representen mentre dibuixen (les fulles es fan així, l'aigua aixà, o l'estat anímic A et fa dibuixar així i el B aixà, etc.), i els qui estableixen una manera relativament independent d'allò que dibuixen amb relació a allò dibuixat. Ell se situa en el segon grup sense voler menystenir el primer. En la seva recerca de fer emergir la seva manera de dibuixar ens mostra com va desenvolupar simultàniament dues maneres diferents de fer-ho, però homogènies en si mateixes. Una era a partir de traços llargs

> *És difícil transcriure les seves conclusions de tot el que diu sobre els traços, ja que ho comenta amb dibuixos i grafismes concrets*

i amb formes encerclades, irregulars, i l'altra a partir de traços curts, rectilinis o lleugerament corbats, que finalment ha esdevingut la fórmula que se li ha anat imposant. Ambdues maneres, però, tenien molts punts en comú, com ara el tractament simultani en tot el dibuix, el caràcter permanentment obert i l'assumpció explícita que hom fa traços, però defugint tota teatralitat gestual.

Per exemplificar aquests dos tipus ens mostra una quantitat ingent de dibuixos, perfectament ordenats. En els primers, fets a partir del 2008, s'observa un predomini de la línia contínua dibuixada en llapis sobre paper. Majoritàriament hi apareixen representats objectes figuratius. De la segona sèrie de dibuixos, fets en traços curts amb llapis, llapis carbó i carbonet sobre paper llis, resulta més difícil observar els trets figuratius dels referents. Molts temes són reinterpretacions del que ja havia dibuixat a l'adolescència, des d'exercicis d'aquell curs per correspondència a objectes, espais o persones del seu entorn local i familiar.

També va escrivint, en paraules seves, una mena de diari de bord en el qual recull els seus pensaments i entrebancs al voltant del dibuix, i que ha ordenat amb motiu de la nostra trobada. Potser el publicarà quan exposi aquest treball que calladament va dibuixant.

Joan Sala